

Bijlage 1. – Terugblik over 2024

Terugblik op uitgevoerde activiteiten in 2024

In deze bijlage geven we een terugblik van de uitgevoerde activiteiten per thema over het afgelopen jaar. Voor de leesbaarheid sluit de hoofdstukindeling aan bij de hoofdstukindeling van het Uitvoeringsprogramma.

2. Energietransitie – samenhang RES en TVW

Doel 1: Energiebesparing

Inwoners: het doel is om inwoners en organisaties tot energiebesparing te stimuleren en het nemen van energiebesparende maatregelen zoals het isoleren van gebouwen en woningen zodat de vraag naar elektriciteit en aardgas vermindert.

Uitvoeren 'Regeling Energiearmoede'

Om huishoudens die met energiearmoede te maken hebben en die door stijgende energieprijzen het hardst getroffen worden te ondersteunen, heeft het Rijk in 2022 een aantal maatregelen getroffen. Een van de maatregelen is de 'Regeling Energiearmoede'.

In 2024 heeft de gemeente vanuit het Rijk extra middelen ontvangen; de looptijd van deze regeling is verlengd tot 31 december 2025.

Voor uitvoering van deze regeling zijn de volgende acties uitgevoerd:

Kadokaart €450,-. De looptijd verliep op 31 juli 2024

120% groep: Huishoudens die in 2023 een energietoeslag hadden ontvangen, hadden de mogelijkheid om een kadokaart ter waarde van €450,- aan te vragen. Deze kaart was voor witgoed volgens de witgoedregeling of kleine energiebesparende producten in te wisselen.

120-150% groep: Inwoners met een gezamenlijk inkomen tot 150% van het sociaal minimum hadden in 2023 de mogelijkheid om een kadokaart ter waarde van €450,- aan te vragen. Deze kaart was voor witgoed volgens de witgoedregeling of kleine energiebesparende producten in te wisselen.

Van de inwoners in de 120% groep hebben 791 een kadokaart aangevraagd. In de 120-150 groep hebben 10 inwoners dit gedaan. Het merendeel heeft de kadokaart verzilverd voor de aanschaf van duurzaam witgoed.

Gratis energiecoach (looptijd tot en met 31 december 2025)

Inwoners kunnen een afspraak maken voor een gratis energiecoach aan huis. De energiecoach geeft advies hoe huishoudens optimaal energie kunnen besparen en zo kosten te verminderen. Woningeigenaren adviseren zij over het (verder) verduurzamen van de woning.

Energiefixers (loopt tot en met 31 december 2025)

Van oktober 2023 t/m februari 2024 liep er een pilot met de inzet van energiefixers in de wijken met de grootste energiearmoede (hoge energierekening en laag inkomen). Bewoners ontvingen een brief met een uitnodiging om een afspraak te maken met een energiefixer. Tijdens de afspraak voerde de energiefixer direct kleine energiebesparende maatregelen uit en gaf tips over het besparen van energie. Woningeigenaren die tot de NIP doelgroep behoren werden geïnformeerd

over ondersteuningsmogelijkheden voor het (verder) verduurzamen van de woning.

Tijdens de pilotperiode zijn 600 huishoudens ondersteund door een energiefixer. In 2024-2025 worden energiefixers op grotere schaal ingezet, met als doel nog eens 1.500 huishoudens te helpen. Naar verwachting valt ongeveer 10% van deze huishoudens onder de NIP (Nationaal Isolatie Programma) doelgroep. Zij ontvangen een energieadvies op maat om hun woning (verder) te verduurzamen, waarbij ook de ondersteuningsmogelijkheden en terugverdientijd van isolatiemaatregelen worden meegenomen.

Energiebesparingsabonnement

In mei 2023 is het Energiebesparingsabonnement (EBAB) gelanceerd. Met dit abonnement ondersteunen we woningeigenaren bij het maken van keuzes en het uitvoeren van grotere energiebesparende maatregelen, zoals woningisolatie. Dit stimuleren we dit door deskundige begeleiding en een aantrekkelijk abonnement aan te bieden.

Het traject begint met een telefonisch intakegesprek, gevolgd door een uitvoeringsgericht advies op maat voor de woning. Hieruit wordt een adviesrapport opgesteld, en indien gewenst, bieden we ook een advies aan over financieringsmogelijkheden, beschikbare subsidies voor de gekozen maatregelen en offertebegeleiding. Bij het aangaan van een abonnement worden servicegarantie en onderhoud geboden.

Sinds de lancering tot en met april 2024 hebben 18 bewoners zich aangemeld. Na de telefonische intake hebben uiteindelijk 7 bewoners gekozen voor een maatwerkadvies. Tot nu toe heeft geen van deze bewoners ervoor gekozen om een abonnement af te sluiten.

De afgelopen periode is er weinig animo geweest voor dit product. Samen met communicatie starten we in 2025 een communicatiecampagne om

het abonnement onder de aandacht te brengen. Het effect van deze campagne wordt geëvalueerd. In 2026 delen we de uitkomsten en adviseren we over het voortzetten van dit abonnement.

Uitvoering van Nationaal Isolatie Programma (NIP)

Het Nationaal Isolatie Programma (NIP) heeft middelen ter beschikking gesteld om eigenaar-bewoners te ondersteunen in het (verder) verduurzamen van hun woning. Dit betreft woningen met een WOZ-waarde lager dan €429.300 en een energielabel D of lager. De middelen worden door de Rijksoverheid in 3 tranches beschikbaar gesteld. Er is een uitvoeringsplan "Lokale Aanpak Isolatie" (LAI) opgesteld, de gemeente heeft de eerste tranche ontvangen.

De tweede tranche is inmiddels ingediend, en deze zal in november 2024 worden uitbetaald.

In 2024 zijn onderstaande acties uitgevoerd:

Collectieve actie Isoleren en Glas

In het kader van deze acties zijn er in totaal 15 offertes opgevraagd. Het is echter nog onduidelijk of deze offertes hebben geleid tot de uitvoering van maatregelen. In 2024 en 2025 zullen we starten met Collectieve Acties voor Isoleren en Glas, waarbij subsidie beschikbaar zal zijn. Door het aanbieden van een aanvullende subsidie naast de ISDE- subsidie verwachten we een hogere conversie in 2024-2025 te realiseren.

Doe-het-zelf actie

In oktober 2023 zijn we met deze actie van start gegaan. Eigenaar-bewoners die tot de NIP doelgroep behoren, kunnen een kadokaart van €750,- aanvragen als ze minstens één isolatiemaatregel uitvoeren. Tot 1 oktober 2024 zijn er 242 kadokaarten aangevraagd, waarvan 106 zijn verzilverd. De doe-het-zelf actie wordt in 2025 voortgezet.

Netcongestie

In oktober 2023 heeft netbeheerder Stedin netcongestie afgekondigd in het oostelijke deel van Molenlanden, samen met (delen van) Gorinchem, Vijfheerenlanden, Hardinxveld-Giessendam en West-Betuwe. Bedrijven en instellingen met een grootverbruikersaansluiting kunnen hun bij Stedin gecontracteerde transportvermogen niet kunnen uitbreiden. Bedrijven die hun transportvermogen willen uitbreiden, bijvoorbeeld om hun productie uit te breiden of om te verduurzamen, komen op een wachtlijst.

De landelijke netbeheerder Tennet en regionale netbeheerder Stedin werken samen met de gemeente Molenlanden aan de bouw van nieuwe transformatorstations in Arkel en Nieuwpoort en aan het verzwaren van elektriciteitsnetten om netcongestie op te lossen. Ook komen er verspreid over de gemeente een groot aantal extra transformatorhuisjes om het laagspanningsnet te versterken. De planning is dat de nieuwbouw van de transformatorstations in Arkel en Nieuwpoort en de verzwaring van de elektriciteitsnetten in 2032 gereed is. De gemeente Molenlanden werkt samen met Tennet en Stedin bij het zoeken naar geschikte locaties en het doorlopen van de vergunningenprocedures voor de nieuwe transformatorstations.

De gemeente is daarnaast in gesprek met bedrijvenverenigingen over maatregelen die ze kunnen nemen om de effecten van netcongestie te beperken. Voorbeelden hiervan zijn het elektriciteitsverbruik spreiden over de dag, het vergroten van de eigen opwek van elektriciteit en de inzet van batterijen. Samen met de bedrijvenvereniging Schelluinen-West wordt onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van een energiehubs waarbij de bedrijven gezamenlijk een transportovereenkomst afsluiten met netbeheerder Stedin en deze capaciteit onderling verdelen. Hierbij wordt ook gekeken naar kansen voor middelgrote windmolens op het

bedrijventerrein om deels in de eigen energiebehoefte te kunnen voorzien.

Subsidies voor groendaken

Subsidie Groene Daken: Voor het jaar 2024 zijn in totaal 19 aanvragen voor subsidie ingediend. Van deze aanvragen hebben wij er inmiddels 13 goedgekeurd na de aanleg van het groene dak (peildatum oktober 2024).

Duurzaamheidsprijs Molenlanden

De Duurzaamheidsprijs werd in 2021 geïntroduceerd met als doel niet alleen voorlopers, maar ook andere inwoners te stimuleren hun duurzame initiatieven te delen. Door inspirerende voorbeelden te tonen, hoopten we meer mensen in beweging te krijgen voor een duurzamer Molenlanden. Er waren drie categorieën waarin men zich kon aanmelden: jeugd tot 21 jaar, inwoners en non-profitorganisaties, en ondernemers. Bij de organisatie van de prijs werkten we nauw samen met de Stichting BlauwZaam.

Uit de edities 2021 en 2022 bleek dat vooral de categorie Jeugd tot 21 jaar extra aanmoediging nodig had om voldoende inzendingen te bereiken. Tijdens de eerste editie kwamen er minder dan de gewenste drie inzendingen binnen, waardoor deze categorie kwam te vervallen. Bij de tweede editie ontvingen we slechts vijf inzendingen.

Na evaluatie van de eerste twee edities bleek dat een jaarlijkse prijsuitreiking misschien te ambitieus was. Daarom wordt de Duurzaamheidsprijs voortaan tweejaarlijks uitgereikt, zonder specifieke categorieën, zodat alle inwoners van Molenlanden kans maken op één gezamenlijke prijs. Stichting BlauwZaam besloot zich terug te trekken als medeorganisator en partner, omdat zij onvoldoende resultaat zagen in het aantal en de schaal van de ingezonden initiatieven.

In het voorjaar van 2024 is de prijs opnieuw opengesteld. Op de sluitingsdatum van 30 september was echter het vereiste minimumaantal van 10 inzendingen niet behaald. Ondanks herhaalde oproepen via sociale media, het Kontakt, en benadering van scholen en dorpsoverleggen, bleven we steken op acht inzendingen. In overleg met juryvoorzitter wethouder Jan Lock is besloten dit jaar af te wijken van de formele eisen voor het minimumaantal inzendingen, de juryomvang en de uitsluiting van deelname door gemeentemedewerkers. We vinden het belangrijk om de positieve energie en inzet van de deelnemers niet verloren te laten gaan en ronden daarom de Duurzaamheidsprijs Molenlanden 2024 af zoals gepland.

Voor de toekomst overwegen we een nieuwe opzet die inwoners aanmoedigt om inspirerende initiatieven in de spotlight te zetten.

Doel 2: Energiebesparing bedrijven:

Het doel is stimuleren van energiebesparing bij bedrijven (en bedrijventerreinen) en samenwerking tussen bedrijven op bedrijventerreinen.

Energieadviezen voor bedrijven en stimulering samenwerking tussen bedrijven op het bedrijventerrein op het gebied van uitwisseling en opslag van energie.

Sinds 2023 biedt de gemeente, in samenwerking met het adviesbureau EnergiePartners, energieadviezen aan voor bedrijven in Molenlanden. Het advies is gericht op energiebesparing en –opwekking, waarbij het deelnemende bedrijf 50% van de advieskosten voor zijn rekening neemt terwijl de gemeente de overige 50% vergoed. Dit aanbod is regelmatig gecommuniceerd naar bedrijven via o.a. de Nieuwsbrief Economische

Zaken", sociale mediakanalen en via ondernemers- en bedrijvenverenigingen. Tot nu toe hebben zeven bedrijven gebruik gemaakt van het energieadviestraject. Deze bedrijven geven aan dat het energieadvies hen goede handvatten heeft gegeven om (extra) energie te besparen en op te wekken.

De gemeente Molenlanden werkt samen met de Bedrijvenvereniging Schelluinen-West aan de ontwikkeling van een energiehubs. Adviesbureau Equans heeft de verbruiksgegevens, de omvang van de elektriciteitsaansluiting, het gecontracteerd vermogen bij Stedin en de groei- en verduurzamingspannen van de bedrijven voor de komende jaren in kaart gebracht en geanalyseerd. De analyse laat zien dat de bedrijven, ondanks netcongestie, groei- en verduurzamingsmogelijkheden kunnen realiseren wanneer ze hun individuele transportovereenkomsten met Stedin samenbrengen in een groepstransportovereenkomst. Eind 2024 en begin 2025 worden er gesprekken gevoerd met alle bedrijven op het bedrijventerrein over de doelen en voorwaarden voor samenwerking op het bedrijventerrein op het gebied van energie. De ondernemersvereniging heeft een subsidie aangevraagd bij de Provincie Zuid-Holland voor deze vervolgfase in het onderzoek.

Er worden gesprekken gevoerd met bedrijven op bedrijventerrein Gelkenes in Groot-Ammers, Arkel en De Vort in Noordeloos over samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van energie. Hierbij wordt ook gekeken naar kansen voor lokale opwek van energie met middelgrote windmolens.

Bedrijfsbezoeken (energiecontroles)

De omgevingsdienst OZHZ voert, in opdracht van de gemeente Molenlanden, energiecontroles uit bij bedrijven die meer dan 50.000 kWh elektriciteit en/of 25.000 kuub aardgas verbruiken. Tijdens deze controles wordt gekeken of de bedrijven de voorgeschreven energiebesparende

A

maatregelen hebben genomen. Daarnaast krijgen de bedrijven advies over hoe ze hun energieverbruik kunnen verlagen. In 2024 verwacht OZHZ bij 73 bedrijven in Molenlanden de energiegegevens op te vragen, waarvan een deel ook bezocht zal worden door OZHZ.

In samenwerking met de Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid zijn er bedrijfsbezoeken georganiseerd bij koplopers in de energietransitie binnen de gemeente. Het doel was om de ervaringen van deze koplopers te delen met andere bedrijven in de gemeente en de regio. Deze aanpak is begin 2024 afgerond, omdat alle koplopers zijn bezocht.

3. Energietransitie: Regionale Energiestrategie (RES)

Doel 1, Zon: In de RES 1.0 Alblasserwaard gaan we voor het opwekvermogen met zonne-energie van 588 TJ (0,162 TWh) in 2030. Dit bod willen we realiseren in overeenstemming met de uitgangspunten van de zonneladder door (volgordelijk) in te zetten op: daken en gevels, bebouwd gebied en landelijk gebied. Het is onze ambitie om in 2030 50% van de geschikte bedrijfsdaken te benutten voor de opwek van zonne-energie.

Uitvoeren van het Plan van aanpak Zon op dak, in samenwerking met ondernemersverenigingen en energiecoöperaties (doorlopend);

In 2022 is een Plan van aanpak Zon op Dak ontwikkeld, gericht op verschillende doelgroepen. Hiervoor hebben we in kaart gebracht waar kansen en belemmeringen in verband met zonnepanelen op daken liggen. In deelprojecten zijn voor vier doelgroepen (bedrijven, maatschappelijk vastgoed, woningcorporaties en particuliere eigenaren) en voor lokale energiecoöperaties activiteiten uitgewerkt. Informatievoorziening op maat, die relevante aspecten voor zon-PV behandelt, vormt de basis voor stimulerende activiteiten, zoals het faciliteren van adviestrajecten voor bedrijven en collectieve inkoopacties voor particulieren.

Na vaststelling van het plan van aanpak zijn we gestart met de uitvoering van de projecten, wat ons in staat heeft gesteld om stappen te zetten in de informatievoorziening. Op de websites van beide gemeenten (RES gemeenten Molenlanden en Gorinchem) is informatie te vinden over financieringsmogelijkheden, vergunningen en netcapaciteit voor zowel inwoners als bedrijven. Voor zakelijke gebruikers hebben we in nauwe samenwerking met Stedin het stappenplan 'Zonnepanelen en netaansluiting voor bedrijven' uitgewerkt. Met de monitoringtool 'Zonnedakje' houden we het opgesteld vermogen van zonne-energie in de

RES-regio in de gaten. In 2022 is er ook beleid opgesteld voor zonnepanelen bij monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten, dit beleid wordt nu uitgevoerd.

Specifieker maken van prestatieafspraken met woningcorporaties i.v.m. zon op dak (periodiek);

Dit jaar zijn de nieuwe prestatieafspraken opgesteld. Op het moment van het schrijven van deze terugblik zijn de prestatieafspraken slechts in de conceptfase.

De sessies tussen huurdersverenigingen, woningcorporaties en de gemeente hebben geleid tot de concept- prestatieafspraken. Hierin is o.a. opgenomen dat gezamenlijk onderzocht wordt hoe om te gaan met de afnemende belangstelling voor zonnepanelen, gezien de veranderende wet- en regelgeving. Daarnaast is opgenomen dat de woningcorporaties hun woningbezit blijven verduurzamen om het energieverbruik van de woningen te reduceren.

Realiseren van (meer) zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed en scholen (doorlopend tot 2030);

Voor het gemeentelijk vastgoed is in beeld gebracht welke stappen de komende jaren kunnen worden genomen om de panden te verduurzamen. Onderdeel hiervan is het plaatsen of toevoegen van zonnepanelen op de panden. Het verduurzamen van het eigen vastgoed zal via separate plannen en voorstellen plaatsvinden.

Verkennen mogelijkheden voor zonnepanelen langs infrastructuur (project OER) en in restruimten (2023-2025);

Als RES-regio hebben wij in 2023 bij Rijkswaterstaat een aanvraag ingediend om te participeren in het rijksprogramma 'Opwek Energie op

Rijksvastgoed (OER) in de zones langs de A27, de A15 en de spoorlijnen door de regio. In het kader van het Oer-programma is Rijkswaterstaat, in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, verantwoordelijk voor de projectleiding van de verkenning en ontwikkeling van hernieuwbare energie op rijksgrond, in overleg met de gemeenten waarin deze gronden liggen.

In juli 2024 is Rijkswaterstaat gestart met een voorverkenning van een OER-project bij de A27, in overleg met alle gemeenten langs dit tracé, waaronder de gemeenten Gorinchem en Molenlanden. Tijdens deze verkenning wordt onderzocht of het haalbaar is om hier projecten te realiseren. Begin 2025 worden de resultaten van deze scan verwacht, waarna Rijkswaterstaat en de betrokken gemeenten besluiten of kansrijke projecten verder worden ontwikkeld.

De potentiële opbrengst wordt geschat op maximaal enkele procenten van het RES-bod voor zon. Naar verwachting kan dit in de loop van 2025 nauwkeuriger worden aangegeven.

Monitoren van opgesteld vermogen zonne-energie (doorlopend)

Het RES-bod voor grootschalig zon-op-dak bedraagt 588 TJ. Op 1 januari 2024 was in de Alblasserwaard ongeveer 53 GWh (191 TJ) aan grootschalige zon-op-dak gerealiseerd, een groei van 24,8% ten opzichte van het voorgaande jaar. Hoewel ook in eerdere jaren flinke toenames te zien waren, verloopt de groei nog niet snel genoeg om het RES-bod op tijd te halen. De resterende ambitie bedraagt 110 GWh (397 TJ). Uitgaande van het RES-begrippenkader (panelen van 350W), zouden er nog 349.000 panelen nodig zijn om de ambitie te halen. Tegenwoordig is 450W tot 550W per paneel de standaard, en bij een vermogen van 450W per paneel zijn er nog 271.000 panelen nodig.

De trendlijn blijft flink achter bij de benodigde groei, waardoor het aannemelijk is dat het bod niet (tijdig) gehaald wordt. Uit een recente analyse per regio van RVO blijkt bovendien dat er waarschijnlijk substantieel minder grote daken geschikt zijn voor zonnepanelen dan enkele jaren geleden werd gedacht. Dit komt door een aantal hardnekkige technische, administratieve en financiële obstakels. De groeiende hoeveelheid uren met negatieve stroomprijzen en de netcongestie hebben bovendien gezorgd voor een negatief sentiment en een verslechtering van de businesscase. Hoewel de extreme schommelingen in de elektriciteitsstarieven tussen eind 2021 en begin 2023 inmiddels zijn gestabiliseerd waardoor er landelijk i een correctie op de tijdelijk verhoogde vraag naar zonnepanelen te zien is. Door de sterk teruggelopen vraag verkeren diverse zonnepaneleninstallatiebedrijven bedrijfsmatig in zwaar weer.

Doel 2, Wind

Tot 2030 willen de gemeenten Gorinchem en Molenlanden 562 TJ duurzame elektriciteit opwekken door middel van energie uit wind (zowel uit bestaande en vergunde als uit nieuwe windenergie).

Uitvoeren windverkenning (2023-1e helft 2024) en besluit zoeklocaties windenergie.

In 2023 heeft de RES-organisatie een verkenning uitgevoerd naar nieuwe windzoeklocaties waarmee invulling gegeven kan worden aan de resterende windambitie. Het uitgangspunt bij deze verkenning was reële en haalbare alternatieven voor Avelingen te onderzoeken. Locatie Avelingen is als terugvaloptie benoemd voor het geval de gezamenlijke verkenning geen nieuwe windlocaties oplevert. Deze verkenning heeft geleid tot een raadsvoorstel waarover de raden van Gorinchem en Molenlanden op 9 juli jl. een besluit hebben genomen.

Bestuursovereenkomst

Om tegemoet te komen aan de wens van RES-partners Gorinchem, Molenlanden en waterschap Rivierenland om naar alternatieve windzoeklocaties voor Avelingen te zoeken, is onder begeleiding van NP RES een bestuursovereenkomst vastgesteld tussen de vier RES-partners en de Rijksoverheid. Deze overeenkomst heeft als doel om waarborgen te bieden dat het windbod in de RES Alblasserwaard tijdig wordt gerealiseerd én om de gezamenlijke intentie uit te spreken om het windbod op een andere plek dan zoeklocatie Avelingen te realiseren.

Uitwerking zoeklocaties windenergie (vanaf 2e helft 2024)

De gemeenteraden van Molenlanden en Gorinchem hebben besloten om locatie S (Gorinchem-Noord en deels in Molenlanden) aan de provincie voor te dragen als zoeklocatie voor windenergie in de Alblasserwaard. De gemeenteraad van Molenlanden concludeerde dat de andere locaties op de shortlist niet-reëel en/of onhaalbaar zijn voor de plaatsing van grote windturbines. Het tekort aan draagvlak bij de omwonenden en bredere bevolking speelde daarbij een grote rol. Begin november 2024 heeft het college de eerste resultaten van deze verkenning gepresenteerd.

Actualisatie beleidskader kleinschalige windturbines (1e helft 2024)

In een motie in de gemeenteraad van Molenlanden (d.d. 13 april 2021) is het college opgeroepen om een ruimtelijk kader voor kleine windmolens op te stellen. Het college heeft uitvoering gegeven aan deze motie. Onderzocht is hoe, aanvullend op het huidige kader van het bestemmingsplan, in het buitengebied een breder ruimtelijk kader kan worden ontwikkeld, waarmee een bredere groep bedrijven en (groepen) inwoners ruimtelijk de mogelijkheid geboden kan worden om kleine windmolens te plaatsen. Met behulp van input uit participatie-bijeenkomsten van het Gebiedsplatform Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zijn de uitgangspunten voor het op te stellen beleid in januari 2023 door

de raad van Molenlanden vastgesteld. Vervolgens heeft het college na een tweede participatiebijeenkomst een raadsvoorstel opgesteld, waarin de door de raad gevraagde mogelijkheden voor het verruimen van de mogelijkheid tot het plaatsen van kleinschalige windturbines is uitgewerkt. Dit raadsvoorstel is medio april 2023 vastgesteld. De actualisatie van het beleidskader heeft nog niet plaatsgevonden. De reden hiervoor is dat de provincie meer tijd nodig heeft om te bepalen of een verhoging van toegestane hoogte van windturbines in het buitengebied tot 30 meter ashoogte mogelijk is. Naar verwachting zal de provincie niet in 2024, maar in 2026 hierover een besluit nemen. Met de actualisatie van het beleidskader zullen we daarop aansluiten.

Doel 3, Innovatie:

Het stimuleren om samen met bewoners, jong en oud, bedrijven en maatschappelijke organisaties nieuwe kennis te ontdekken en ontwikkelen en deze omzetten naar concrete projecten en programma's in de regio.

Vervolgstappen onderzoek energie-opslag

Voor de regiodeal Groene Hart is een project voor agrarische energiehubs ingediend. In dit project wordt de opwek van wind- en zonne-energie op het agrarisch bedrijf gekoppeld aan de opslag in mobiele batterijen die periodiek worden ingezet door de scheepvaart en aannemers die willen voldoen aan de eisen voor emissieloos bouwen.

Nadere uitwerking van project mestvergistings (2024)

Voortbouwend op haalbaarheidsonderzoeken van OZHZ en een werkgroep vanuit het dorpsinitiatief Bleskensgraaf is er bij de provincie een projectvoorstel voor een pilotcluster mestvergistings, bestaande uit bedrijven in de omgeving van Giessenburg en Molenlanden, ingediend met

een aanvraag voor een bijdrage uit de versnellingsgelden voor de landbouwtransitie. De gelden zijn bedoeld om het leidingnetwerk voor biogas tussen de individuele bedrijven te realiseren. DLV Advies heeft voor de bedrijven binnen het pilotcluster een technisch en financieel haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd.

Opstellen innovatievisie energietransitie

Voor de pijler innovatie richten we ons op het energiesysteem en innovaties die kunnen bijdragen aan het verminderen van netcongestie. De aankondiging van netcongestie heeft de urgentie hiervan versterkt. Daarom hebben we tot op heden prioriteit gegeven aan het faciliteren van trajecten voor het opzetten van energiehub's voor bedrijventerreinen, boven het ontwikkelen van een afzonderlijke innovatievisie Energietransitie.

Doel 4, Bouwen aan energiesysteem van de toekomst

Opstellen gemeentelijk meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (gMiek)

De actualisering van de Regionale Structuur Warmte wordt meegenomen in de herijking van de RES.

Medio 2023 zijn de resultaten gepresenteerd. Voor de herijking van de RES zie de terugblik bij doel 5.

Er zijn overleggen geweest tussen het RES-Team, Gorinchem en Molenlanden om het energiesysteem en de transitieopgaven meer te verbinden. De gedachte is om bij de actualisatie van de TVW en RES een verbindend document te schrijven in het kader van het energiesysteem. In het nieuwe Warmteprogramma, dat de Transitievisie Warmte opvolgt, zal daardoor meer aandacht zijn voor de rol van het energiesysteem in relatie

tot de warmtetransitie.

De gesprekken zijn op het moment van schrijven nog gaande.

Doel 5, Herijking RES (actualisatie RES 1.0)

Herijking RES (2024)

De herijking van de RES bestaat uit het uitvoeren van de windverkenning, de zoektocht naar alternatieve locaties voor Avelingen. De raden hebben hierover medio 2024 besloten, de provincie zal dit eind 2025 doen. Tot die tijd is het niet zinvol om, los van deze besluitvorming, te werken aan een herijking van de RES voor de zonopgave.

Opstellen (jaarlijks) uitvoeringsprogramma RES

De werkzaamheden voor de RES Alblasserwaard is 1 van de pijlers van het uitvoeringsprogramma duurzaamheid en klimaat. Een afzonderlijk uitvoeringsprogramma wordt daarom niet meer gemaakt, maar opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Wel maken beide gemeenten binnen de financiële kaders van de programmabegroting en van het uitvoeringsprogramma een jaarlijkse RES-begroting.

4. Energietransitie: (Lokale) Warmtetransitie

Doel 1: Periodiek monitoren en herijken Transitievisie Warmte: elke 5 jaar de Transitievisie Warmte actualiseren (verder: TVW), zodat de TVW flexibel blijft voor (mee koppel) kansen en de inwoner houvast geeft op welke wijze zijn of haar wijk mogelijk aardgasvrij kan worden.

Daarnaast monitoren van de voortgang van het aardgasvrij maken van de woningen en bedrijfsgebouwen, waardoor we inzicht houden of het tempo voor het aardgasvrij maken van de gemeente volgens planning loopt.

Opstellen addendum aangepaste uitvoeringsagenda TVW (2024)

Er is bekeken of het meerwaarde heeft om een addendum op te stellen vanwege de aanpassing in de uitvoeringsplanning van de TVW (aanpassing van wijkgerichte aanpak naar meer dynamische uitrol van individuele warmtesystemen). In gesprekken met het NPLW (Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie) is gebleken dat het Warmteprogramma (als opvolger van de TVW) gepaard gaat met geactualiseerde analyses en mogelijk zelfs een nieuwe analysetool, dit kan ook leiden tot een andere aanpak in de uitvoering. Om deze reden is ervoor gekozen om op dit moment nog geen addendum voor de gewijzigde uitvoeringsagenda op te stellen maar deze wijzigingen direct mee te nemen in het warmteprogramma dat in 2025 start. Dit om onduidelijkheden voor inwoners te voorkomen.

Doorlopen proces om te komen tot een herziene Transitievisie Warmte met als eindresultaat een herziene TVW (start in 2025)

Momenteel wordt het proces verkend om te komen tot een Warmteprogramma (nieuwe term voor de TVW onder de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie passend onder de nieuwe omgevingswet). De wens is om bij het opstellen van het Warmteprogramma samen te werken met de gemeente Gorinchem waarbij iedere gemeente haar eigen lokale invulling aan het programma geeft, dat wordt gemaakt onder de systematiek van de Omgevingswet. Dit proces wordt door het NPLW met een handreiking, werksessies en ondersteunende informatie en tools ondersteund.

Monitoren: Bij afwijkingen van het tempo zullen we de plannen herzien en aanpassen. (Doorlopend)

De monitoringsrapportage van de Omgevingsdienst in 2022 laat zien dat het aardgasgebruik in woningen met 12% is gedaald ten opzichte van 2021. Ook wordt een stijgende lijn van het aantal aardgasvrije woningen gezien, deze is met 1,1% gegroeid in 2022 (2,6%) ten opzichte van 2021 (1,5%). Dit is nog niet de 2% die tot 2030 gemiddeld gehaald moet worden, maar het geeft wel een versnelling aan passend bij de exponentiële groei waarop wordt ingezet.

Noot: 2022 is het startjaar van het uitvoeringsbeleid. Dit is tevens een jaar met de energiecrisis en uitloop van de coronatijd en daardoor niet volledig representatief.

Kijkend naar de uitvoeringsplanning van de Transitievisie Warmte, staan er voor de korte termijn de volgende kernen genoemd om mee te starten:

- Bleskensgraaf
- Giessenburg
- Hoornaar (pilot gespikkeld bezit Groeneweg/De Schans)
- Arkel bedrijventerrein

- All-electric nieuwbouw wijken in diverse kernen.

Bleskensgraaf en Giessenburg zijn inmiddels opgestart, hoewel dit traject (zeker in Giessenburg) langer heeft geduurd dan voorzien. In Hoornaar is lange tijd gepoogd om samen met de dorpsraad en woningcorporatie het project 'Gespijkeld bezit' te starten. Er is helaas te weinig animo onder de inwoners om deel te nemen, waarna het project (voorlopig) is gestopt.

Op bedrijventerrein Arkel hebben er meerdere gesprekken plaatsgevonden, hieruit is nog niet direct een initiatief ontstaan. Tegelijkertijd zijn er bij de bedrijventerrein Schelluinen-West en Gelkenes initiatieven ontstaan om te verduurzamen, daarop zijn we aangehaakt.

Het oorspronkelijke idee was om eigenaren van all-electric nieuwbouwwoningen in de diverse kernen te benaderen wanneer hun cv-ketel aan vervanging toe is (na ongeveer 10 tot 15 jaar). Zo zouden we hen kunnen stimuleren om over te stappen op een warmtepomp. Uit nader onderzoek bleek dat veel van de nieuwbouwwijken die we in gedachten hadden, niet binnen een korte bouwperiode gebouwd zijn. Hierdoor verschilt de leeftijden van de cv-ketels soms tot wel 10 jaar, waardoor dit idee niet goed uitvoerbaar was. Dit hebben we in een eerdere terugblik met u gedeeld, waarop we besloten hebben in te zetten op een gemeente brede, collectieve warmtepompactie. Deze is inmiddels gestart.

Doel 2: Invullen regierol van de gemeente bij de verkenningen om te komen tot de uitvoeringsplannen om één vijfde van de woningen in Molenlanden in 2030 verduurzaamd te hebben. Als de gemeente ook daadwerkelijk de trekker is, registreren wij het proces, als een andere partij of stichting dit wil doen, ondersteunt de gemeente en bewaakt zij het proces.

Afronding lopende verkenningen: Hoornaar en Giessenburg (2024-verder).

De kern Giessenburg is een traject gestart waarin wordt toegewerkt naar dorpsplan met een team van enthousiaste dorpsgenoten. Giessenburg heeft nog iets meer tijd nodig om te komen tot een plan voor hun kern waardoor de afronding niet in 2024 zal plaatsvinden.

De pilot gespijkeld bezit in Hoornaar is gestopt vanwege te weinig belangstelling vanuit de inwoners in het projectgebied. Ook pogingen vanuit het dorpsberaad om in bredere zin aan de slag te gaan met het verduurzamen van Hoornaar en/of een plan hiertoe te maken hebben tot op heden geen aansluiting gevonden bij een grotere groep inwoners van de kern.

Opwerken van plan Bleskensgraaf tot uitvoeringsplan (2024-verder).

Bleskensgraaf

Op 25 september 2024 is het dorpsplan 2.0 van het project BLES2032 definitief gemaakt en overhandigd aan wethouder Jan Lock. Het plan begint met een groeiend en stabiel organisatiemodel. Er zijn aanpakken beschreven voor het isoleren en aardgasvrij maken van de woningen, het produceren van groen gas in samenwerking met boeren, de verkenning om het bedrijventerrein te verduurzamen en een verkenning van opslag van energie via thuis-/buurtbatterijen. Het project streeft ernaar dat Bleskensgraaf in 2032 geen fossiele energie (lees aardgas) meer gebruikt.

Bleskensgraaf bereikt hiermee het punt waarop een aantal pijlers de stap naar de uitvoeringsfase maakt. De pijler energiebesparing, ondersteund met de uitgebrachte folders, gaat nu over naar de uitvoeringsfase. Energiecoaches zullen worden ingezet om verdere stappen te maken.

Starten met verkenning in Arkel en Nieuw-Lekkerland (2024).

Nieuw-Lekkerland

In het voorjaar is er een verdiepend onderzoek uitgevoerd naar de duurzame warmteoplossingen voor Nieuw-Lekkerland. De conclusie is dat er voor verschillende collectieve warmtesystemen kansen zijn, toch zijn individuele opties (warmtepompen) niet uitgesloten. Met Lek en Waard Wonen is er contact om deze uitkomsten te bespreken en gezamenlijk te zoeken naar passende keuzes voor Nieuw-Lekkerland. Woningeigenaren worden uiteraard hierbij betrokken, zodra de verdieping met de woningcorporatie is doorgesproken.

Arkel

In Arkel is er dit jaar naar een samenwerking met de dorpsraad gezocht voor de start van een verkenning. De dorpsraad heeft ervoor gekozen elders hun prioriteiten te leggen. Door het uitblijven van een initiatief in de kern is in samenspraak met woningcorporatie KleurrijkWonen ervoor gekozen een verdiepende studie uit te voeren naar de warmtenetpotentie voor de kern. Deze verdiepende studie zorgt voor meer inzicht in de technische en financiële kansen voor de duurzame warmteoplossingen voor de kern. De start van dit onderzoek verwachten we aan het einde van dit jaar.

Aanpak potentiële all-electric woningen, met een gemeente brede aanpak op basis van energielabels A en B (doorlopend).

Eind november start de collectieve inkoopactie voor warmtepompen voor alle woningeigenaren in de gemeente Molenlanden. De doelgroep is verbreed naar alle energielabels, er wordt maximaal ingezet op natuurlijke momenten en aanschaf van een (hybride) warmtepomp die ook voordelen kan hebben voor lagere energielabel woningen. De actie duurt 4 maanden, waarbij geïnteresseerde bewoners een voordelig en kwalitatief aanbod

met heldere uitleg ontvangen. Lokale installatiebedrijven zijn uitgenodigd om mee te werken aan het succes van deze actie.

Nader onderzoek naar warmtenetten in de kernen waar een warmtenet als kansrijk is aangegeven in de Transitievisie Warmte. (2024)

In de kernen Nieuw-Lekkerland, Arkel, Bleskensgraaf en Giessenburg heeft een warmtenet volgens de Transitievisie Warmte potentie.

In Bleskensgraaf en Giessenburg zijn lokale initiatieven actief bezig met het onderzoeken van een duurzame warmteoplossing voor hun kern.

In de kernen Nieuw-Lekkerland en Arkel zijn er echter geen initiatieven of acties op dit gebied, terwijl deze grotere kernen juist kansen bieden. Daarom is ervoor gekozen om een verdiepende studie uit te voeren naar de daadwerkelijke potentie van een collectief systeem (warmtenet) en dit in eerste instantie met de lokale woningcorporaties te verkennen.

Participeren in de landelijke NPLW-structuur. (Doorlopend)

Molenlanden vormt samen met gemeente Gorinchem NPLW-regio Alblasserwaard. Via regio overleggen worden ontwikkelingen en het kennisaanbod van de NPLW nauwgezet gevolgd. Ook wordt er ieder kwartaal kennis gedeeld tussen de gemeente Gorinchem en Molenlanden (regio Alblasserwaard) en de NPLW-regio Krimpenerwaard en Goeree-Overflakkee over aanpakken en inzichten in de lokale warmtetransitie.

Afgelopen jaar is er vanuit nMiek gewerkt aan het adviesrapport 'Vlottrekken warmte in Zuid-Holland' Het doel is om in Nederland in 2050 klimaatneutraal te zijn en dan komt bijna 10% van de energievoorziening van duurzame warmtebronnen. De warmtetransformatie in Zuid-Holland is ongeveer de helft van de nationale opgave en die loopt vertraging op met

name door het uitblijven van de aanleg van de grote warmtenetten in de grote steden. In opdracht van voormalig minister voor Klimaat en Energie, Rob Jetten, is advies gevraagd hoe dit kan worden vlot getrokken. Onderzoeker Tjerk Wagenaar heeft dit onderzocht en een adviesrapport opgesteld met concrete vervolgstappen om het warmtesysteem te gaan realiseren in Zuid-Holland.

Om dit nieuwe warmtesysteem te realiseren moeten gemeenten, provincies en rijksoverheid samenwerking met onder andere warmtebedrijven, woningcorporaties, glastuinbouw en netwerkbedrijven. In het adviesrapport wordt gesloten over een clusterindeling om deze samenwerking vorm te geven en de slagkracht te vergroten. Bij deze clusterindeling zijn er een aantal landelijke gemeenten in cluster 7 'Landelijk gebied' geplaatst, waaronder Molenlanden en Gorinchem. Dit zijn voornamelijk gemeenten waar de grootschalige collectieve warmteoplossingen geen rol spelen. Voor Gorinchem wordt nog bekeken of er in de toekomst een link gemaakt kan worden met het warmtesysteem dat in de Drechtsteden wordt aangelegd. Cluster 7 is in het licht van de achterblijvende opgave voor grootschalige collectieve warmtesystemen minder relevant en hier ligt dan ook minder nadruk op. Evengoed zijn de landelijke gemeenten in een cluster verenigd waardoor er in de toekomst een clusteraansturing met bijbehorend bestuursmandaat aan de orde kan komen, zoals nu al is voorgesteld voor de andere 6 clusters, gelet op de nationale belangen. Klik [hier](#) voor het volledige adviesrapport: Vlottrekken warmte in Zuid-Holland.

Doel 3: Uitvoeren gebiedsuitvoeringsplannen (2025 en verder): starten van uitvoeringsprojecten op basis van de opgestelde

uitvoeringsplannen/verkenningkernen om de woningen en bedrijfsgebouwen aardgasvrij te maken of voorbereidingen daartoe te treffen.

Afhankelijk van de uitkomst van het uitvoeringsplan wordt bekeken hoe een integrale energietransitie voor deze kern kan worden gerealiseerd. Denk hierbij bij aan een (centrale) Warmte Koude Opslag (WKO), gekoppeld aquathermie bron of zonthermie bron en deze energie af geeft aan een buurtenergiesysteem/warmtenet. Ook een koppeling met elektriciteit en het opslaan van overcapaciteit in warmte is hier een mogelijkheid van.

Een ander voorbeeld is het breed uitrollen van individuele systemen zoals lucht-/bodem-warmtepompen.

Het voorbereiden en realiseren van een energiesysteem/warmtenet duurt gemiddeld vier tot acht jaar, afhankelijk van de grootte en complexiteit van het plan. Door te starten in gebieden waar we concrete kansen zien, werken we stapsgewijs naar een aardgasvrije en duurzame gebouwde omgeving in onze gemeente.

Als de inwoners van Bleskensgraaf eind 2023 het dorpsplan hebben afgerond, werken we dit in 2024 gezamenlijk uit tot een uitvoeringsplan. Vanaf 2025 kan vervolgens gestart worden met de realisatie van het uitvoeringsplan Bleskensgraaf (bij positieve kunnen opzetten besluitvorming van alle stakeholders). Afhankelijk van het tempo van de kernen Giessenburg, Hoornaar, Arkel en Nieuw-Lekkerland zullen we hen ondersteunen om hun plannen verder uit te werken tot een uitvoeringsplan.

Het dorpsplan 2.0 van Bleskensgraaf is eind september gepresenteerd en kan worden gezien als een uitvoeringsplan. Samen met de werkgroep

‘inwoners van Bleskensgraaf’ wordt in 2025 ingezet op het stimuleren van isolatiemaatregelen. Lokale energiecoaches, het Energiebesparingsabonnement en persoonlijk contact zijn middelen waarmee bewoners van Bleskensgraaf geholpen worden bij het nemen van maatregelen.

Het dorpssteam Giessenburg werkt momenteel aan een eigen dorpsplan waarin het draagvlak onder de inwoners en de technische mogelijkheden naar voren komen.

In de kernen Hoornaar, Arkel en Nieuw-Lekkerland moet de verkenningsfase nog starten of verder worden afgerond na een verdiepend onderzoek.

Dit jaar is er contact geweest met verschillende woningcorporaties en dorps(be)raden in de kernen waar een warmtenet kansrijk lijkt. De noodzakelijke concrete samenwerkingen en initiatieven bleven echter om diverse redenen achter. Daarom hebben we met de woningcorporaties de verbinding gezocht via een verdiepend onderzoek en/of in de prestatieafspraken die dit jaar zijn geactualiseerd.

Om dorps(be)raden te ondersteunen is gewerkt aan een menukaart waarin dorps(be)raden op laagdrempelig niveau aardgasvrije en klimaatbestendige initiatieven met ondersteuning van team Duurzaamheid kunnen opzetten. Zo wordt in 2025 ingezet op de bereidheid en motivatie van vrijwilligers, zodat we kunnen inspelen op waar de energie zit op het onderwerp.

Voor het gebied met een natuurlijk tempo (2022 tot 2050) richten we ons op het actief informeren van inwoners over het nemen van bewuste duurzaamheidsstappen op natuurlijke momenten. Daarbij koppelen we (onze) producten die inwoners kunnen ondersteunen bij deze stappen.

In 2022 en 2023 hebben we gewerkt aan de benodigde instrumenten om de uitvoeringsstrategie voor het natuurlijk tempo gebied te kunnen starten. Denk hierbij aan het opzetten van het Energiebesparingsabonnement (waarmee woningeigenaren ook kunnen overstappen op niet-fossiele energiebronnen), het ontwikkelen van de nieuwe website Duurzaamheid en het maken van een handleiding voor woningverbetering voor doe-het-zelvers.

In lijn met het amendement dat is aangenomen bij de besluitvorming over de kleine windturbines, is een communicatiestrategie opgesteld, die zich niet alleen richt op informeren maar ook op bewustwording. De eerdergenoemde ‘menukaart’ vloeit voort uit de speerpunten vanuit deze communicatiestrategie.

Het afgelopen jaar zijn er diverse communicatie-uitingen geweest over het verduurzamen. We bekijken zorgvuldig naar het juiste moment voor elke uiting, zodat de boodschap zo helder mogelijk wordt overgebracht en we voorkomen (of beperken) dat meerdere boodschappen tegelijkertijd worden verspreid

Zie ook Doel 2 als voorloper om te komen tot de uitvoeringsplannen.

Doel 4: Overall gerichte aanpak (met name gericht op bewustwording): Inwoners en bedrijven informeren en stimuleren tot het overgaan op alternatieve energiebronnen.

We zetten een doorlopende aanpak op gericht op bewustwording (tot 2050) voor onder andere het gebied met een natuurlijk tempo, met veel aandacht voor positieve voorbeelden en natuurlijke momenten.

Naast de voortdurende verbetering van de Duurzaamheidspagina op de website, de uitgifte van de Nieuwsbrief Duurzaamheid elke twee maanden

en de lancering van het Energiebesparingsabonnement gelanceerd, wordt er extra energiehulp aangeboden voor diverse doelgroepen.

We faciliteren goede voorbeelden door inwoners met ervaring te interviewen en deze te delen via verschillende mediakanalen.

5. Klimaatadaptatie

Doel 1: Klimaat adaptief handelen reguleren en borgen in gemeentelijk beleid.

We blijven klimaatadaptief handelen doorontwikkelen, onder andere via het Klimaatadaptatie-overleg, en zorgen ervoor dat dit stevig wordt verankerd bij actualiseringen van beleidstukken en werkdocumenten.

In 2024 is het traject gestart om het handboek Duurzaamheid in gebiedsontwikkelingen' te herzien als vervanging van de versie van 2021. Door de kennis die de afgelopen jaren is opgedaan, wordt deze herijking strikter en doelgerichter uitgevoerd. Hierdoor wordt afwijken zonder goede onderbouwing lastiger, wat bijdraagt aan een robuustere aanpak van duurzaamheidsvraagstukken.

Eind 2024 is daarbij gestart met een traject om klimaatadaptatie een vaste plaats te geven in het gemeentelijke Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR). Het klimaatadaptatie-overleg is in deze periode getransformeerd tot een procesmatig overleg. Hier worden onderwerpen besproken zoals de borging binnen de organisatie, 'quick-wins', en het bepalen van toekomstige focusgebieden. Dit om het thema meer onder de aandacht te brengen binnen de organisatie.

Klimaatadaptief handelen verder inbrengen in de Omgevingsvisie en omgevingsplannen

We hebben actief bijgedragen aan zowel de Omgevingsvisie als de Toekomstvisie om klimaatadaptatie een steeds prominentere plaats te geven in de gemeente.

Bij de start van het proces om duurzaamheidsonderwerpen op te nemen in de Omgevingsplannen, zal klimaatadaptatie een actieve rol spelen. Het doel is om zoveel mogelijk relevante regels te implementeren.

Doel 2: Meekoppelkansen benutten voor een meer klimaat adaptieve buitenruimte en gebouwen.

Bij civiele- en bouwprojecten projecten in de beginfase onderzoeken we welke meekoppelkansen er liggen.

Bij reconstructies of herstructureringen wordt klimaatadaptatie vanaf de start integraal meegenomen, onder andere met behulp van het handboek 'Duurzaamheid in gebiedsontwikkelingen'. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar haalbare en direct toepasbare oplossingen (het laaghangend fruit), maar ook naar grotere uitdagingen die essentieel zijn om een gebied klimaatbestendig te maken. In 2024 lag de focus bovendien op bodem- en watersturing, waarbij onderzocht is waar klimaatadaptieve maatregelen kunnen worden toegepast.

Bij lopende projecten onderzoeken we of we een financiële impuls kunnen bieden, zodat het uitvoeren van klimaatadaptieve maatregelen binnen het project haalbaar wordt.

In 2024 is de werkgroep vergroening opgericht. Samen met verschillende vakteams onderzoeken we per kern waar, los van civiele- en bouwprojecten, klimaatadaptieve maatregelen kunnen worden toegepast. In 2024 zien vier kernen in kaart gebracht, en op basis daarvan werken we nu aan concrete plannen.

Daarnaast zijn inmiddels projecten in uitvoering waarvoor impuls gelden zijn aangevraagd. Dit betreft gemeentelijke herontwikkelings- en buitenruimteprojecten, waarin dankzij deze financiële ondersteuning extra klimaatadaptieve maatregelen zijn opgenomen. De voortgang van deze projecten wordt nauwlettend gevolgd, zodat financiële beperkingen geen obstakel vormen voor de uitvoering van klimaatbestendige maatregelen.

Tot slot worden steeds meer vakgebieden op een manier verweven met het onderwerp klimaatadaptatie. Een voorbeeld hiervan is het nieuwe WRP (Water- en rioleringsprogramma) dat in 2025 herzien wordt. Hier worden de elementen water en klimaatadaptatie met elkaar verbonden op het gebied van riolering.

Doel 3: Samen met partijen klimaat-risicodialogen voeren.

Participeren in het Regionale Adaptatie Strategie (RAS) en inbrengen van de aanbevelingen vanuit de risicodialogen. Eenzelfde inbreng leveren we ook voor de opgave van Groen Blauwe dooradering in de kernen.

In 2024 heeft Molenlanden het initiatief genomen om een handboek 'Groen Blauwe dooradering' en een inrichtingsconvenant op te stellen. Deze documenten zijn besproken met alle stakeholders binnen de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden-regio (A5H). Eind 2024 is bovendien een subsidieaanvraag ingediend voor de procesuitvoering rondom het inrichtingsconvenant. Dit convenant vormt een gezamenlijke intentieverklaring van de volledige A5H-regio om samen te werken aan het realiseren van een Groen Blauwe ader door de regio.

Binnen het klimaatkernteam Alblasserwaard-Vijfheerenlanden is in 2024 veel gesproken verdere samenwerking en vervolgstappen. Zo is een verkenning uitgevoerd naar de thema's zoetwater en droogte. Aan het einde van het jaar is besloten om in kleine werkgroepen te werken aan specifieke onderwerpen. Dit maakt het mogelijk voor gemeenten om sneller te schakelen en gezamenlijk voortgang te boeken op collectieve thema's zoals borging en communicatie.

Het hitteplan van Molenlanden aanvullen met de risico's van klimaatadaptatie.

In samenwerking met het sociaal domein is onderzocht hoe klimaatadaptatie kan worden geïntegreerd in het hitteplan van Molenlanden. Besloten is om de opzet vanuit de GGD te behouden, maar met een aanvullende focus op communicatie en andere uitingen om mogelijke synergiën beter te benutten. Dit besluit is genomen omdat een hitteplan pas in werking treedt bij langdurige hitte, terwijl klimaatadaptatie juist preventief gericht is op het voorkómen van zulke situaties. Het voorkomen van hittestress wordt meegenomen in het proces rondom het Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR) binnen zowel het sociaal domein, als het klimaatadaptatie overleg. Bovendien krijgt het onderwerp extra aandacht in communicatie-uitingen om bewustwording te vergroten.

Doel 4: bewustwording en vaardigheden bij ambtenaren en bestuur vergroten.

Monitoren bomen, groen en verharding

In 2024 is een dataset aangeschaft die collega's inzicht geeft in de verandering van bomen, groen of verharding binnen de gemeente. Deze informatie wordt actief gebruikt door de werkgroep Vergroening en toegepast in civiele- en bouwprojecten om klimaatslimme keuzes te maken en vergroening te stimuleren.

Aan het einde van 2024 zijn plannen opgesteld om bedrijventerreinen integraal aan te pakken met een vakteambrede benadering. Hierbij wordt specifiek gekeken naar kansen om klimaatadaptatieve maatregelen te koppelen aan andere ontwikkelingen op deze terreinen, zodat ze beter voorbereid zijn op de gevolgen van klimaatverandering.

De waarnemingen vanuit de monitoring worden ingebracht bij de opgave Groen Blauwe dooradering in de kernen. (Waar mogelijk te combineren met de veranderopgave van de omgevingswet).

Naast het gezamenlijke traject in de A5H-regio voor Groen Blauwe dooradering, is Molenlanden ook zelfstandig aan de slag gegaan met dit onderwerp. Binnen de werkgroep Vergroening wordt in de kernen Bleskensgraaf, Wijngaarden, Brandwijk en Streefkerk onderzocht hoe Groen Blauwe dooradering lokaal kan worden toegepast. Dit onderzoek wordt uitgevoerd met behulp van beschikbare data en veldwerk. Het doel is om te identificeren waar we direct aan de slag kunnen met 'laaghangend fruit' op het gebied van Groen Blauwe dooradering en welke aandachtspunten we de komende tijd moeten adresseren om de Groen Blauwe ader in deze kernen verder te versterken en beter vorm te geven.

Doel 5: stimuleren en faciliteren van inwoners en organisaties in Molenlanden

Meedoen aan regio acties om iedereen in de omgeving bewust te maken van klimaatadaptatie en de risico's.

Elke 2 maanden verschijnt de nieuwsbrief Duurzaamheid, waarin we goede voorbeelden delen door inwoners te interviewen die hun ervaringen met duurzaamheid hebben. Deze nieuwsbrief wordt via verschillende mediakanalen verspreid. Daarnaast verschijnt er om de 2 maanden een nieuwsbrief voor ondernemers, waarin klimaatadaptatie steeds meer een prominenter onderdeel wordt.

We blijven bovendien Steenbreek-partner, waarbij we actief deelnemen aan hun acties en communicatie richting inwoners. Dit versterkt het collectieve geluid richting de samenleving en bevordert de bewustwording en betrokkenheid bij duurzame initiatieven.

Lokaal starten we in 2024 een meerjarige informatieve campagne gericht op bewustwording.

In 2024 is een gerichte communicatiecampagne ontwikkeld voor zowel energie als klimaatadaptatie. Hierbij wordt zorgvuldig afgestemd wanneer welke boodschap wordt gedeeld, om deze zo helder mogelijk over te brengen. Zo voorkomen we dat meerdere boodschappen elkaar overlappen of verwarren, en maximaliseren we het effect van iedere uiting.

Promoten en ondersteunen van initiatieven door inwoners en organisaties. Onder andere middelen beschikbaar te stellen aan bewoners om hun woonomgeving klimaat adaptief te maken.

Om dorps(be)raden te ondersteunen, ontwikkelen we een praktische menukaart waarmee zij eenvoudig aardgasvrije en klimaatbestendige initiatieven kunnen opzetten. Hierbij krijgen zij ondersteuning van team Duurzaamheid. Op deze manier spelen we in 2025 in op de bereidheid en motivatie van vrijwilligers, en sluiten we aan bij waar de energie zit op het onderwerp.

Doel 6: Door vertalen van calamiteitenplannen naar fysieke maatregelen

Meedenken met de veiligheidsregio over maatregelen bij te grote risico's, hierbij zijn de uitkomsten van de risicodialogen van belang om in te brengen samen met de doelstellingen vanuit de Lokale Adaptatie Strategie.

Binnen de A5H-regio is het onderwerp risicodialogen onder de loep genomen. Hieruit kwam naar voren dat in 2025 een nieuwe set risicodialogen wordt opgesteld. Hierdoor lag hier in 2024 geen

voortdurende focus. Wel zijn er gesprekken gevoerd tussen de Veiligheidsregio en de gemeenten om te verkennen waar samenwerking eenvoudig kan worden versterkt en hoe grote risico's effectief kunnen worden aangepakt. Deze gesprekken hebben geleid tot een aantal concrete afspraken met het Waterschap.

6. Circulaire Economie

Doel 1: Het inzetten op circulariteit en afvalpreventie om afvalproducten te voorkomen

Uitwerken van afvalpreventiemaatregelen rond de realisatie van de nieuwbouw gemeentekantoor Bleskensgraaf (2024).

In 2024 is het gemeentekantoor van Hoornaar verhuisd naar Bleskensgraaf. Bij deze verhuizing is extra aandacht besteed aan bewustwordingsmaatregelen voor collega's zoals waterbesparing, het gebruik van een eigen drinkbeker en het belang van afvalscheiding. Sinds de verhuizing, die begin juli plaatsvond, wordt continue geëvalueerd of er nog aanvullende duurzame maatregelen kunnen worden toegepast op de nieuwe locatie.

Ondernemers en inwoners in Molenlanden ondersteunen met nieuwe richtlijnen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de SUP (single use plastic) richtlijnen

In 2024 hebben we vooral gebruik gemaakt van de sponsorregeling voor maatschappelijke initiatieven en evenementen, die in samenwerking met Waardlanden is opgesteld. Dit zorgde ervoor dat we ondernemers een eenduidig advies en antwoord konden geven.

Gedurende het jaar is duidelijk geworden hoe we vrijwilligers, evenementenorganisaties, ondernemers en inwoners beter kunnen ondersteunen bij het naleven van de (nieuwe) richtlijnen. Op basis hiervan is in 2024 een plan ontwikkeld dat in 2025 verder wordt uitgerold. Zo worden er tijdens de Week van de Circulaire Economie kosteloze adviesmomenten aangeboden om inzicht te geven in het omgaan met de nieuwe wet- en regelgeving.

Naast de communicatiecampagne van Waardlanden heeft de gemeente ook eigen uitingen verzorgd over circulaire economie> Hiermee hebben we inwoners geïnspireerd over hoe zij actief kunnen bijdragen aan een circulaire samenleving.

Doel 2: Met het invoeren van 'omgekeerd inzamelen' de hoeveelheid restafval laten dalen tot 100 kg (2025), Dit vertaalt zich in de volgende drie doelen:

1. *Grondstoffeninzameling verbeteren.*
2. *Restafvalinzameling reguleren.*
3. *Afval scheiden belonen.*

Invoeren van omgekeerd inzamelen inclusief informatieverstrekking (2024).

In 2024 is Diftar ingevoerd. Samen met Waardlanden hebben we onderzocht welke informatie inwoners het vaakst zochten op de websites en daarop de communicatie aangepast. Veelvoorkomende vragen, zoals welk afval in welke bak hoort en tips voor beter gft-scheiden, zijn beantwoord met behulp van een scheidingswijzer. Deze is maar liefst gemaakt in acht talen.

Op zaterdag 6 juli 2024 organiseerden we opnieuw **PeukMeuk**, een internationale opruimactie gericht op het verzamelen van sigarettenpeuken. Deze editie vond plaats op Kleyburgplein in Nieuw-Lekkerland.

In oktober vond de afsluitende actie van het jaar plaats. Op dinsdag 15 oktober werd op het Kleyburgplein in Nieuw-Lekkerland een bijzondere prullenbak officieel onthuld. Verspreid over Molenlanden zijn prullenbakken omgetoverd tot ware kunstwerken om zwerfafval tegen te gaan. Leerlingen van nabijgelegen basisscholen ontwierpen creatieve tekeningen die op de prullenbakken zijn verwerkt. Deze kunstwerken maken afval weggooien aantrekkelijker en dragen bij aan een schonere omgeving.

Daarnaast is in 2024 extra aandacht besteed aan het tegengaan van voedselverspilling. Inwoners kregen tips hoe ze verspillingsvrij kunnen koken en creatieve ideeën voor het gebruik van restjes.

Doel 3: Stimuleren /faciliteren van circulaire initiatieven in Molenlanden

Ondersteuning van (nieuwe) projecten in de gemeente

In 2024 heeft het vakteam Economie & Toerisme zich sterker gericht op bedrijventerreinen en de behoeften van ondernemers. Waar mogelijk bieden we ondersteuning door informatieverstrekking over circulaire economie.

Om inzicht te krijgen in de activiteiten en behoeften van ondernemers op het gebied van circulariteit, zijn verschillende ondernemers geïnterviewd.

In oktober heeft Molenlanden een bijdrage geleverd aan het symposium van Blauwzaam, dat gericht was op de thema's circulaire economie en

energietransitie. Dit evenement bood ondernemers praktische handvatten en inspiratie om met deze onderwerpen aan de slag te gaan.

Gedurende 2024 zijn daarnaast diverse vakteams geraadpleegd om te achterhalen waar zij in hun werkwijze ondersteuning nodig hebben bij circulaire economie. De uitkomsten van deze gesprekken zijn verwerkt in een plan dat 2024 aan het college en de raad wordt voorgelegd. In 2025 wordt dit plan verder uitgewerkt en geïmplementeerd.

7. Thema-overstijgend: Gedragsaanpassing, Communicatie, Financiën en Monitoring

7.1 Gedragsaanpassing

Actie brengt verandering

We informeren inwoners van en bedrijven in Molenlanden over wat er allemaal op hen af komt op het gebied van Duurzaamheid en Klimaat. Informatie is de basis voor verandering in houding en gedrag. Bij Molenlanden past dat we samen willen optrekken in het verduurzamen van de gemeente. Zien verduurzamen doet immers verduurzamen.

Daarbij hanteren we de volgende uitgangspunten:

1. Aansluiten: we willen aansluiten op waar inwoners en bedrijven mee bezig zijn en initiatieven stimuleren;
2. Bewustwording: we willen inwoners en bedrijven informeren/bewust maken dat voor de lange termijn opgave voor verduurzamen ander gedrag mogelijk, wenselijk en noodzakelijk is;
3. Positieve boodschap: we willen uitstralen dat ander gedrag en keuzes niet per definitie vervelend zijn of opgelegd worden, maar dat verduurzamen juist leuk en lonend kan zijn (als het makkelijk is én als het iets oplevert).

De gemeentelijke website www.molenlanden.nl/duurzaam is voorzien van een eigen huisstijl en biedt inwoners uitgebreide informatie over duurzaamheid. Bezoekers vinden hier praktische tips om energie te besparen, informatie over subsidiemogelijkheden en ideeën om hun omgeving te vergroenen. Ook gemeentelijke producten zoals het Energiebesparingsabonnement en de groene daken subsidie hebben een prominente plek met duidelijke en toegankelijke informatie.

Daarnaast verschijnt tweemaandelijks de nieuwsbrief Duurzaamheid, waarmee we inwoners informeren en inspireren. Bij bijzondere gelegenheden brengen we extra edities uit om actuele onderwerpen extra aandacht te geven.

In 2024 is bovendien de communicatiestrategie Energietransitie en Klimaatadaptatie opgesteld. Deze strategie biedt een duidelijk kader voor de boodschap die we willen overbrengen en de middelen waarmee we dit doen.

7.2 Financiën

Het beleid rondom duurzaamheid en klimaat wordt gefinancierd uit diverse bronnen:

- a. **Rijksbudgetten via de regelingen Energiearmoede en Nationaal Isolatie Programma (NIP)**
Voor de Lokale Aanpak Isolatie ontving de gemeente een SPuK-bijdrage van €949.803, -. De 2e tranche, ter waarde €1.476.922, -, wordt in november uitbetaald, samen met €68.610 voor doe-het-zelf acties.

In 2025 kan de 3e tranche worden aangevraagd. De verwachting is dat dit bedrag vergelijkbaar zal zijn met de eerste tranche.

Voor de Regeling Energie Armoede is voor 2025 een bedrag van €425.000,- beschikbaar.
- b. **De 'Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid' (specifieke uitkering CDOKE), welke voornamelijk is bedoeld voor personeelskosten.**
De specifieke uitkering CDOKE, die primair bedoeld is voor personeelskosten, voorziet Molenlanden in 2024 van €723.107,-.

A

Dit bedrag werd bevestigd door het Rijk in een brief van 14 april 2023. In het 'Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2024 en 2025' is deze uitkering volledig meegenomen als dekking van personeelslasten.

B

c. **De Impulsregeling (Klimaatadaptatie)**

Molenlanden heeft met de aanvragen van 2022 en 2023 in totaal €215.598, - ontvangen via de Impulsregeling Klimaatadaptatie. Dit bedrag is gereserveerd voor verschillende gemeentelijke projecten die uiterlijk eind 2027 moeten worden uitgevoerd. Binnen deze projecten wordt extra aandacht besteed aan het realiseren van klimaatadaptatieve maatregelen om een duurzame plus te realiseren.

d. **De reserve Duurzaamheidsprojecten**

Voor 2024 is een onttrekking van €400.000,- gepland uit de reserve duurzaamheidsprojecten. Per 1 januari 2024 bedroeg deze reserve €2.052.850, -. Hierop zijn de geplande reserveringen van €800.000, - voor het uitvoeringsprogramma 2024 en 2025 nog in mindering gebracht, afhankelijk van de daadwerkelijke uitgaven.

e. **Jaarbudget 2024 van € 342.493,00 (Raadsbesluit november 2023)**

Voor het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2024-2025 is een budgettraming opgesteld die aangeeft dat er in 2024 een totaalbudget van €1.610.000, - nodig is. De dekking voor deze benodigde middelen is als volgt opgebouwd:

- €867.607, - aan rijksinkomsten, afkomstig uit diverse regelingen,
- €400.000, - vanuit de reserve duurzaamheidsprojecten
- €342.493, - is opgenomen in de begroting 2024.

Op peildatum 18 november stond er €1.331.594, - aan verplichtingen open, waarvan €936.420, - daadwerkelijk al betaald.

f. **Specifieke uitkering regionale structuur Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW).**

Voor deelname aan de landelijke Nationale Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) ontvangt de gemeente Molenlanden samen met Gorinchem als NPLW-regio Alblasserwaard een specifieke uitkering van €122.000 exclusief btw.

7.3 Monitoring

1. **Doorontwikkeling, beheer en redactie website Duurzaam Molenlanden.**

Binnen de verzamelwebsite www.molenlanden.nl heeft duurzaamheid een eigen sub-website: www.duurzaam.molenlanden.nl Deze website wordt voortdurend geactualiseerd, en we kijken doorlopend naar mogelijkheden om de content te verbeteren. Hierbij wordt zowel de inhoud als de leesbaarheid geoptimaliseerd, zodat bezoekers eenvoudig de gewenste informatie kunnen vinden.

2. **(Social) Media en samenwerking**

Via diverse social mediakanalen delen we inspirerende voorbeelden, belichten we initiatieven en brengen we acties onder de aandacht. Hierbij wordt ook samengewerkt met de Stichting Duurzaam Molenlanden om het bereik te vergroten. Er wordt doorlopend gecommuniceerd over verschillende onderdelen van de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Hierbij wordt specifiek gezocht naar aansluiting bij projecten en werken in de buitenruimte die als goede voorbeelden dienen voor de klimaatadaptatieve doelstellingen.

A

B

In 2024 is veel inzet gepleegd op het gebied van communicatie binnen de energietransitie, met een speciale focus op het initiatief BLES2032 in Bleskensgraaf.

Daarbij zoeken we de duurzaamheidsnieuwsbrief die tweemaandelijks wordt uitgebracht regelmatig aansluiting bij lokale initiatieven en acties die plaatsvinden in de samenleving. Hiervoor werken we nauw samen met de Stichting Duurzaam Molenlanden.

3. **Periodiek uitbrengen digitale nieuwsbrief Duurzaamheid Molenlanden.**

Eens per twee maanden wordt de nieuwsbrief Duurzaamheid uitgebracht en per mail verzonden naar ongeveer 1.800 abonnees. In deze nieuwsbrief worden inwoners geïnformeerd over:

- Het laatste duurzaamheidsnieuws,
- Duurzaamheidstips,
- Acties en activiteiten
- Bijeenkomsten en evenementen op het gebied van duurzaamheid.

4. **Monitoren en inschrijven op relevante subsidies op provinciaal en landelijk niveau voor energietransitie en klimaatadaptatie.**

We blijven doorlopend monitoren of er nieuwe kansen zijn voor subsidies, (regio)deals en speciale regelingen die aansluiten bij de energietransitie en klimaatadaptatie. Dit doen we niet alleen voor de gemeentelijke activiteiten, maar we kijken en denken ook actief mee met lokale initiatieven om de juiste financiële regelingen te vinden en aan te sluiten bij relevante subsidiemogelijkheden.

5. **Gedetailleerd monitoren van de voortgang en meten aan de hand van KPI's**

De voortgang van energietransitie en klimaatadaptatie wordt gedetailleerd gemonitord aan de hand van KPI's (Key Performance Indicators). De resultaten worden gedeeld in de monitoringsrapportage duurzaamheid van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. Dit biedt een duidelijk overzicht van de vooruitgang die wordt geboekt en helpt bij het bijsturen van de uitvoering van het uitvoeringsprogramma duurzaamheid.

